

Posudek bakalářské práce *Adjektiva v adverbialní funkci*, kterou předložila MARTINA HOKSZOVÁ, Ústav románských studií FF UK v Praze, ak. r. 2018/2019.

Martina Hokszoová se ve své bakalářské práci rozhodla prozkoumat nepočetnou, ale o to problematičtější skupinu adjektiv, která jsou v gramatikách běžně označována jako adjektiva s adverbialní funkcí, jako jsou např. *forte, sodo, leggero, alto, giusto* atd. (srov. např. Hamplová 2004, s. 249-250). Tato adjektiva jsou zajímavá tím, že rozhodně nepředstavují homogenní skupinu, kterou by pojily identické vlastnosti. Naopak každé z těchto adjektiv se chová odlišně jak ve vztahu k možným (či nemožným) adverbium odvozeným pomocí sufixu *-mente*, tak také ve vztahu ke slovesům, s nimiž je možné je nalézt. Obě tyto vlastnosti jsou letmo zmiňovány v gramatikách, tj. vztah mezi např. *forte* a *fortemente*, jakož i různá ustálenost daného spojení (např. *lavorare sodo*). Cílem bakalářské práce bylo prozkoumat právě tyto charakteristiky, analyzovat vztah mezi adjektivem a adverbium a díky velkému objemu dat, který nabízí korpusy, stanovit také okruh nejčtenějších sloves. Je třeba říci, že vzhledem k různorodému a nepředvídatelnému chování těchto adjektiv nešlo o snadný úkol. Přesto i s ohledem na tuto náročnost není bakalářská práce Martiny Hokszoová zcela zdařilá. Nedostatky lze spatřit jak v teoretické části, tak i v části praktické. Nejprve však stručně shrnu strukturu práce a vyzdvihnu některé pozitivní body, aby bylo zřejmé, že i navzdory zmíněným nedostatkům, ke kterým se pak vrátím, není tato práce zcela nepřijatelná.

Text je rozdělen do dvou hlavních částí. Prvních šest kapitol spadá do teoretického úvodu, poslední sedmá kapitola představuje část analytickou. Diplomantka nejprve stručně zmiňuje klasifikaci slovních druhů a přechází pak k bližší definici adjektiv, kde se zabývá formálním tvaroslovím i funkčními aspekty. Kapitola věnující se adverbium má analogickou strukturu. Pátá kapitola přechází k syntaktickým funkcím adjektiv a adverbium (zde je tedy řeč o modifikaci substantiv, sloves apod.). Šestá kapitola, nazvaná „Typologie adjektiv v adverbialní funkci“, přináší hlavní téma práce. Část analytická je korpusovou studií vlastností těchto adjektiv. Autorka zde pracuje s daty získanými z korpusu ItWaC a pro každé z vybraných adjektiv nabízí jak frekvence spojení s danými slovesy, tak pár reprezentativních příkladů. Tuto část diplomantka rozděluje na tři relevantní případy (podkapitoly 7.2.1 – 7.2.3): adjektiva, která mají přímý adverbialní protějšek se sufixem *-mente* a která se někdy sémanticky překrývají; adjektiva s možným odvozením (zde pak bohužel není zcela patrný rozdíl oproti první skupině); a třetí skupina adjektiv, která adverbium odvozovat nemohou (např. *piano* – **pianamente*).

I přes nedostatky, o kterých vzápětí řeknu více, je práce zajímavá právě tím, že přináší nové, svěží příklady, které ukazují zajímavé sémantické nuance mezi adjektivem a derivovaným adverbium (např. pro *forte* – *fortemente*), širší okruh sloves, než je běžně uváděno (např. s adj. *sodo* lze nalézt i jiná slovesa než *lavorare*), jakož i případy, kde není možné adjektivum užít adverbialně s konkrétním slovesem vůbec (např. *dimenticare difficilmente*, a nikoli **difficile*, srov. s. 52).

Teď tedy k některým nedostatkům. Obecně lze vidět, že ačkoli téma práce diplomantku velmi zaujalo, jeho zpracování pro ni představovalo nesmírné úsilí, při kterém ztrácela ze zřetele některá základní fakta.

1) Začnu-li teoretickou částí, najdeme v práci celou řadu nepřesných či přímo chybných formulací, v některých případech je celá pasáž víceméně nesrozumitelná. Hned v úvodu na s. 10 by si klasifikace slovních druhů zasloužila daleko lepší definici. Na s. 11 čteme, že u adjektiva kromě rodu a čísla určujeme také osobu. Kromě této chyby by bylo také rozumné říci, že adjektiva na rozdíl od substantiv realizují tyto kategorie spíše kontextuálně (v závislosti na rodu a čísle řídicího substantiva). Na s. 11 nerozumím převzatému příkladu, kde je rozdíl mezi *il mio* a *il mio denaro*. Na s. 12 je uvedeno substantivum *gioia*, od kterého bychom měli mít nějaké relační adjektivum (což mimochodem nelze), ale pak následuje *carne bovina*. Na s. 15 je řeč o postpozici a celá pasáž je problematická, protože by celé pravidlo mělo být formulováno obráceně, tj. postpozice adjektiv je povinná v uvedených případech. Na s. 16 *l'uomo ricchissimo* nelze přeložit jako „nejbohatší muž“, jde přece o superlativ absolutní, ne relativní. Na s. 23 je řeč o českých sufixech *-álně/-elně* a o jakémsi dialektovém zkracování. To je nutné vysvětlit. Tak bychom mohli pokračovat: na s. 23 se uvádí adverbium *probabilmente*, ale diskuse pak pokračuje nad adverbium *proprio*. Na s. 26 se píše o alteračních sufixech, správně *alteračních*. Na s. 31 chybí pozn. 31; a v poznámce 32 je chybně přepsán příklad 2b., neboť má být *caro*, nikoli *cara*.

2) Pokud jde naopak o praktickou část, zde se bohužel vedle pozitivních poznatků, které diplomantka nabízí, slabá teoretická průprava projevuje také. Obecně zde celou analýzu obrovsky

komplikuje fakt, že diplomantka často neodlišuje adjektivum ve funkci doplňku (či kopredikátu – ať už subjektového, anebo objektového) od adverbialního užití, o které v práci jde. Takže např. *ritenere giusto* nebo *trovare facile* ve větách jako *lo ritengo giusto* či *lo trovo facile* chybně považuje za příklady adverbialního užití. Také v interpretaci získaných dat nacházím určité rozpory (a zdůrazňuji, že nemám na mysli rozpory mezi diplomantčinou interpretací a svou vlastní). Tak např. na s. 32 Martina Hokszoová píše, že mezi *parlare forte* a *parlare fortemente* je významový rozdíl (a ten také dobře postihuje), ale na s. 46 už tvrdí, že zde žádný rozdíl není a že záleží na mluvčím, jak se rozhodne. V mnoha dalších případech se autorka opírá o příklady, kterých podle mě zdaleka není tolik, abychom mohli cokoli tvrdit. Např. na s. 47 chybí „vedené příklady“ pro *sentire forte* – *sentire fortemente* (ačkoli je opět diplomantčina interpretace zcela správná). Na s. 48 u *veloce* – *velocemente* nedává příslušný odstavec smysl. Na s. 48-49 chybí diskuse u rozdílu mezi *duro* – *duramente*. Na s. 50 čteme, že *doppiamente* nemodifikuje sloveso (vedené příklady ale ukazují opak). Od s. 54, kde začínají již zmíněné podkapitoly 7.2.1-7.2.3, není zcela jasný rozdíl mezi první a druhou skupinou (jak už jsem naznačoval výše). V obou jsou totiž příklady, kdy máme obě formy (např. *caro* – *caramente*). Tkví ten rozdíl ve výrazném sémantickém posunu? A poslední dotaz se týká s. 56-57, kde nerozumím uvedeným příkladům.

Jak je patrné, problematických míst je v této práci celá řada; některá bohužel představují „školácké“ chyby, které by tu být neměly, jiná místa jsou naopak problematická v dobrém slova smyslu a zasloužila by si hlubší diskusi. Vzhledem k výše uvedeným výhradám, ale i vzhledem k některým pozitivním aspektům, které dokládají autorčinu (byť křehkou) samostatnost, doporučuji bakalářskou práci Martiny Hokszoové k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **dobrou**.

V Praze dne 27. srpna 2019

doc. Pavel Štichauer
vedoucí bakalářské práce